

BUCHAREST ON THAMES?

reportaj de HORIA GĂRBEA

LENE ȘI ORGANIZARE

■ Unul dintre scopurile la care organizatorii britanici au ținut foarte mult în «network»-ul realizat la Londra pentru zece tineri oameni de teatru români a fost (ierțați cuvîntul prost) «implementarea» ideilor managementului teatral insular în Europa de Est. Încă din faza de selecție a candidaților, ei au vrut să știe precis «cum veți aplica, în țara dumneavoastră, cele aflate în Anglia!». Aveam să aflui ulterior că răspunsul meu — «doresc să aflui totul despre managementul vostru pentru a avea un model în schimbarea celui de la noi, defectuos» — a fost bine cotat.

Este absolut uimitor cîtă atenție se acordă în Anglia (nu doar în teatre) organizării și ce personal numeros se ocupă cu organizarea. Asta face ca niște oameni ca englezii, foarte comози (să nu zic leneși), să beneficieze de o funcționare fără reproș a tot ce le trebuie.

Deși inteligența teatrală se plînge de birocrație iar artiștii sînt incendiari cînd se apucă să blesteme sistemul conservator, teatrul se bucură de avantajul unei organizări flexibile și eficiente.

Ce ar fi de făcut la noi (întrebarea ce revenea obsesiv la discuțiile pe care componenții micului nostru grup le purtau cînd — destul de rar — ne întîlneam) ca să avem un teatru ca al lor! Răspunsul e simplu precum povestea cu oul lui Columb: să facem ca ei!

Un model excelent pentru ceea ce ar trebui încercat ■ în teatrul românesc mi se pare modelul Bush. Nu președintele! Teatrul Bush, plasat într-o circiumă (pub) din Shepards Bush Green. Teatrul acesta, deși cu o capacitate de maximum 80 de locuri, este extrem de bine cotat în Londra. Administrația sa se compune din: director artistic (Dominic Dromgoole, un tip zdravăn de 28 de ani, cu simțul umorului și pricepere la femei), manager general (Derborah Aydon, o doamnă tăcută și eficientă), manager literar (Nick Drake, un poet de 29 de ani, de origine ceh, scrupulos și înțelegător), manager de presă (Mark Slaughter, un tînăr mobil, cu un caniş alb). În afară de el patru, în teatru mai lucrau încă vreo patru persoane care se ocupau efectiv de piesă.

Locul acțiunii: un demisol încăpător pe Shepards Bush Road, echipat cu trei calculatoare, cîteva telefoane, fax, xerox, aragaz și filtru de cafea. O singură încăpere! Cea de-a doua încăpere, la 200 de metri distanță, cu intrarea dintr-un pub, cum am spus, avea la intrare box-office-ul și înăuntru, într-un colț de 5 pe 5 metri (din cei 12 pe 10 totali), scena. Restul sălii era ocupat de practicabile cu perne de skay, pe care stăteau spectatorii, fiecare cu cîte-o pintă de bere adusă cu sine din pub-ul care se numea tot Bush dar care, evident, nu aparținea teatrului, nefiind un mișloc de «rentabilizare» a acestuia. Teatrul este subvenționat.

Acesta este tot teatrul și asta nu-l împiedică să fie printre cele mai interesante și mai apreciate. Teatrul Bush scoate cam 8—10 premiere pe an. Piesele se joacă în decor unic (de regulă), au între unul și șase personaje, sînt în mod obișnuit piese contemporane, dar nu exclusiv și englezești (dar nu exclusiv). O piesă se realizează în trei săptămîni, maximum o lună, și se joacă o lună (24 de reprezentații, seară de seară) sau cel mult 5 săptămîni (30 de reprezentații). Între încheierea reprezentării uneia și premiera celei următoare se face o săptămîină de pauză pentru montarea decorului și repetiții în decor.

Concepția este foarte corectă: o piesă bună are timp să fie văzută de cei interesați, care pot s-o rela. Apoi trebuie să facă loc altela, că așa e democratic (nu să se joace *Sicliana* de un milion de ori sau cîne știle ce timpenia de Feydeau pînă se focăște scena sub ea sau chestia aia cu *Micul infern* pe care numai la TV am văzut-o de zece ori și-n care cîne era brunet a-ncărunțit și cine era cărunt s-a ramollit de cînd e pe alți).

Actorii, regizorul și scenograful se aleg dintre cel disponibili, pentru că în Anglia există puține companii cu angajați pe termen lung. De regulă, echipa se schimbă de la o piesă la alta, ceea ce este foarte pozitiv, dă prospețime, evită rutina

și oferă actorilor buni posibilitatea să facă turul Londrei, jucînd pe an 10 piese la 10 teatre cu 10 regizori — lucru benefic și pentru ei, și pentru spectatori. Evident, cei slabi, necompetitivi intră într-un fel de divizie secundă, apoi terță. Nu se întîmplă ca la noi, unde cîte o panaramă de artist al poporului schimbă pe aceeași scenă trei dictaturi și, joacă-nu-joacă, e plătit la salariul de bază, plus vechime, în timp ce un tînăr nu calcă pe o scenă mare decît prin minune sau concurs de dosar.

Acesta e modelul pe care-l propun cu toată modestia. Îl propun, desigur, ca mod alternativ de organizare, Doamne-fereste să fie impus prin lege. Am mai spus cîte unui manager englez că noi o să avem o lege a teatrelor votată de Parlament și toți au izbucnit în rîs, întrebîndu-mă la ce ne va folosi.

Față de mobilitatea teatrelor din Londra, cele românești ■ sînt niște elefanți adormiți, ca să nu zic rinoceri. Săli mari, greu de umplut și de încălzit, companii cu personal super-numeros, pentru care trebuie realizate mari montări, măcar un război daco-roman sau o răscoală, ceva, ca să apuce fiecare să scoată nasul de după cortină. Repertoriul — la noi — trebuie stabilit cu un secol înainte. Scenele, enorme, cer bani și timp. Nu se poate repeta o piesă în patru săptămîni și juca seara în timp ce dimineața se repetă alta, cu altă echipă. Un actor, o dată angajat într-o companie (trupă), nu mai poate fi dat afară nici cu poliția. Dacă ai nevoie de un actor anume nu poți să-l inviți decît cu aprobare de la șeful lui etc., etc.

Toate aceste dezavantaje sînt înlăturate de organizarea teatrului în Anglia. O structură naturală, firească. Teatrul Bush nu este singurul cu opt organizatori sau zece, fără trupă și angarale. La fel se fac treburile la Royal Court, la Hampstead, la Lyric Hammersmith și așa mai departe.

Socotind că în afară de teatrele foarte mari (Național, Royal Shakespeare și încă unul sau două) există în Londra, cel puțin altele 50, vom înțelege consternarea englezilor că ambii dramaturgi români prezenți acolo (aleși din patru, singurii sub 35 de ani din România) nu au fost niciodată jucați pe o scenă din țara lor. Giles Croft, managerul literar al Teatrului Național din Londra, a mimat ironic leșinul cînd l-am spus că singurul dramaturg român sub 40 de ani jucat în România este Matei Vișniec, cu piese reprezentate la teatre provinciale numai după... expatrierea în Franța. Mi-a fost rușine nu pentru mine, care eram, de bine-de-rău, singurul autor român jucat în Anglia, după Marin Sorescu, ci pentru teatrul și organizarea culturală din țara mea.

Fără zece premiere mîtitele pe an, teatrele noastre sînt bune de transformat în cimitire, morgi, aziluri de noapte sau muzee ale ciuemei comuniste.

■ În concepția engleză pe care, fără a mă simți vinovat de cosmopolitism și lipsă de înțelegere a Internaționalismului profetar și a realismului socialist din patria noastră plină de sonde, o consider infinit superioară celei românești, un teatru este un loc unde se organizează spectacole. Un teatru nu este o trupă, o gașcă, un regizor (doi) sau «un lăcaș». Un teatru este un loc unde șapte-opt, maximum zece funcționari cu inteligență și pasiunea artei pun pe roate, de zece ori pe an, ceva ce se numește piesă și la care vine lumea să vadă, se se vadă, să aștepte ceva despre sine, despre ălalți etc.

Cît timp la noi un teatru va fi altceva, falimentul va fi dublu: financiar și cultural. Dacă nu vom avea nu unul, ci șase, zece, șalzecl de «Bush» în România, să cadă blestemul pe capul nostru că o nație care l-a avut pe Caragiale nu-l în stare să albească teatrul. Să parafrazez: «N-aveți teatrul Vi-l schimbajit!»

Eu ce să mai zic... Am promis, la seminarul de încheiere al stagiului nostru, că, asemeni bătrînului Churchill, voi lupta peste tot și nu mă voi preda niciodată. Acesta e primul glonț, tras probabil în pustiu. Măcar față de conștiința mea să fiu liniștit.

MODELUL BUSH
CE ESTE UN TEATRU

ZECE PREMIERE MİTITILE